

2021-06-11

Diarienummer
450-3031-21

Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av SOU 2021:10 Radiologiska skador – skadestånd, säkerheter, skadereglering

(Betänkande av Utredningen om skadereglering vid en radiologisk olycka, SOU 2021:10)

Bakgrund

Radiologiska skador är personskador, saksador och vissa andra typer av skador som har uppkommit till följd av en radiologisk olycka, dvs. en händelse eller en serie av händelser med samma ursprung som orsakar en skada till följd av joniserande strålning från en kärnteknisk anläggning eller till följd av radioaktiva egenskaper hos kärnämne eller kärnavfall. Utredningen tar upp frågor kring skadereglering vid en radiologisk olycka. Utredningen har haft som huvudsakligt uppdrag att föreslå författningsändringar som säkerställer att Sverige på ett effektivt, rättssäkert och rättvist sätt kan uppfylla sina skyldigheter enligt antagna konventioner på tre områden; hantering av anläggningshavarens ekonomiska säkerhet för skadeståndsansvaret, fördelning av de medel som ska garanteras enligt konventionerna, och skadereglering efter en olycka.

Skadeståndsansvaret för radiologiska skador regleras av två konventioner: Konventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område (Pariskonventionen) och Tilläggskonventionen den 31 januari 1963 till Pariskonventionen den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område (Brysselkonventionen). Riksdagen har antagit lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska skador (LRO). Den träder i kraft och ersätter atomansvarighetslagen den dag regeringen bestämmer.

Innehavaren av en kärnteknisk anläggning (anläggningshavaren) har ett strikt och obegränsat skadeståndsansvar för radiologiska skador. Anläggningshavaren har också en skyldighet att se till att säkerhet ställs för skador upp till ett belopp som varierar beroende på anläggningen men kan vara som högst 1 200 miljoner euro. I andra hand ska staten tillhandahålla medel upp till detta belopp. När det beloppet inte räcker till ersättning till de skadelidande efter en radiologisk olycka är samtliga konventionsstater skyldiga att skjuta till ytterligare 300 miljoner euro.

En allvarlig kärnkraftsolycka kan ge upphov till mycket omfattande skador. Kostnaderna till följd av Fukushimaolyckan uppgår enligt den japanska regeringens beräkningar till 1 500 miljarder kronor, dvs. omkring 100 gånger så mycket som garanteras enligt konventionerna. I det beloppet ingår visserligen kostnader som inte skulle ha varit ersättningsgilla enligt Pariskonventionen, men enbart kostnaderna för sanering till och med år 2018 uppskattas till 250 miljarder kronor. Det är i viss utsträckning möjligt att efter en specifik olycka uppskatta omfattningen av ersättningsgilla skador och hur ersättningsansvaret kan tänkas fördela sig på

2021-06-11

450-3031-21

olika skador. Detta har betydelse för frågan om medel ska reserveras därför att de medel som garanteras enligt konventionerna inte bedöms räcka till.

Sammanfattningsvis leder dagens regler till att länsstyrelsen i händelse av en olycka har skyldighet att vidta saneringsåtgärder i syfte att mark, vatten, anläggningar och annan egendom åter ska kunna användas. Även anläggningshavaren (som har tillstånd enligt kärntekniklagen) har en åtgärdandeskyldighet, i vart fall inom anläggningsområdet. Någon skyldighet för någon annan att vidta återställandeåtgärder synes inte föreligga.

Utredningens uppdrag

Utredningsuppdraget omfattar bl.a. att:

- föreslå godtagbara former av säkerhet för skadeståndsansvaret
- föreslå när och hur en säkerhet ska få tas i anspråk
- föreslå hur de medel som garanteras enligt konventionerna ska fördelas
- utforma ett system för reglering av skador med de medel som garanteras enligt konventionerna
- lämna nödvändiga författningsförslag

I juni 2020 remitterade Miljödepartementet ett nytt förslag till förordning (dnr M2020/01052/R). I förslaget hänvisar man till utredningens arbete och lämnar avsiktligt en del frågor olösta i väntan på detta. Förslaget innehåller bland annat följande ändringar i förhållande till det tidigare förslaget:

– Prövningen av frågor om ansvarsförsäkringar och kompletterande säkerheter flyttas från Finansinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten till Riksgäldskontoret som bereder och prövar frågan. Ärenden av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas i stället av regeringen.

– Strålsäkerhetsmyndigheten och Riksgäldskontoret får ett delat tillsynsansvar.

Riksgäldskontoret utövar tillsyn i frågor om ansvarsförsäkringar, kompletterande säkerheter och tilläggssäkerheter.

2021-06-11

450-3031-21

Yttrande

Länsstyrelsen i Hallands län tillstyrker förslaget och har inga ytterligare synpunkter.

Beslut har fattats av länsråd Jörgen Peters. I ärendet har också chefsjurist Peter Jupén och beredskapsdirektör Niklas Nordgren deltagit. Samordnare för kärnenergiberedskapen Daniel Csaki har varit föredragande.

Detta yttrande har godkänts digitalt, därför saknas namnunderskrifter.

Jörgen Peters

Länsråd

Daniel Csaki

Samordnare kärnenergiberedskap